

“Symposium Patiëntenparticipatie: Rol van patiënten als actieve partners in onderwijs!”

Een verslag van Léon Stoker

Op vrijdag 17 maart 2023, verzorgde het programma Patiëntenparticipatie een symposium met een belangrijk thema, gericht op de zorg van morgen: Patiëntenparticipatie in het onderwijs. Centraal stonden vragen als: Hoe gaat dat, patiëntenparticipatie in het onderwijs? Wat verandert er in het onderwijs door de samenwerking met patiënten? Wat zijn de ervaringen van patiënten? Voor degenen die er graag bij wilden zijn, maar niet konden, is er dit verslag, waarin de verschillende programmaonderdelen van het symposium worden belicht.

De samenwerking met patiënten in zorg, onderwijs en onderzoek, is een onderwerp waar al langere tijd specifiek aandacht voor is binnen het UMC Utrecht. In de UMC Utrecht strategie 2015-2020 nam het ziekenhuis zich voor om ‘de beste zorg, nu en in de toekomst’ te leveren, afgestemd op de individuele patiënt. Het is dan ook niet meer dan logisch dat deze visie op zorg, ook wordt opgenomen in het onderwijs. Maar hoe doe je dat, patiëntenparticipatie in het onderwijs? Tijdens het symposium, werden deze en vele andere vragen over de samenwerking met patiënten in het onderwijs verder uitgediept. Het symposium bood hierbij een podium aan patiënten, artsen en UMC Utrecht-medewerkers om met elkaar in gesprek te gaan. Er ontstonden mooie dialogen, gericht op de vernieuwing van het onderwijs, lesgeven aan het bed van de patiënt en wat voor lessen docenten doorgeven als zij zelf patiënt zijn geweest. De middag werd afgesloten met vragen en antwoorden, gericht op hoe docenten zelf aan de slag kunnen gaan met patiëntenparticipatie in het onderwijs. Dankzij de bevlogen sprekers en de veelzijdige onderwerpen, is mede dankzij programmaleider Hans van Delden en vicevoorzitter van de cliëntenraad Joop de Jager, patiëntenparticipatie in het onderwijs, van vele kanten belicht.

Patiëntenparticipatie binnen het curriculum

Lenneke Ainsworth, programmaleider curriculumherziening Bacheloropleiding Geneeskunde, vertelde aan het publiek hoe zowel de Bachelor als Masteropleiding Geneeskunde in Utrecht geheel worden herzien met het oog op de toekomst. Hierbij staan meerdere thema’s centraal: Preventie en leefstijl, leven lang leren en patiëntenparticipatie. Om basisartsen bestendig te maken voor de zorg van nu en van de toekomst, is het noodzakelijk dat patiëntenparticipatie een integraal onderdeel vormt vanaf het begin van de Geneeskunde opleiding. Claudia van Hout, die vanuit haar rol als ervaringsdeskundige betrokken is bij de curriculumherziening, vulde Lenneke hierbij aan en vertelde dat de samenwerking voor haar begon “met de realisatie hoe logisch het is om patiënten te betrekken bij het opleiden van artsen”. Ze vraagt zich af of de stem van de patiënt structureel op de agenda staat. Daar valt nog winst te behalen de komende jaren. Het kan volgens Claudia helpen om de klankbordgroepen, die voor de coronapandemie vaak werden ingezet, opnieuw in te zetten “zodat we input van meerdere patiëntenperspectieven kunnen bundelen”.

Rahul Pandit, assistant professor farmacologie, was de volgende gast aan tafel en vertelde over de herziening van het curriculumonderdeel farmacotherapie. Een project waar hij nauw bij betrokken is. “Bachelorstudenten Geneeskunde krijgen geneesmiddelenonderwijs, maar wat betekent dit voor patiënten? Wat doen de bijwerkingen met ze? Deze kant zien studenten momenteel weinig in de opleiding.”

Door dit in de toekomst te integreren in het onderwijs, kunnen we volgens Rahul het menselijke verhaal achter geneesmiddelen laten zien. Claudia vult aan: “Dit project laat zien wie de mens achter de patiënt is en de impact die medicijnen op mensen kunnen hebben”.

Patiëntenparticipatie in de praktijk

Klaas Koop, kinderarts in het WKZ, en mevrouw Roelofsen, ervaringsdeskundige, waren de volgende gasten aan tafel. Er werd ingegaan op het belang van bedside teaching. Klaas benoemde dat de vele digitale handelingen beslag leggen op de patiëntenzorg. Om dit anders aan te pakken, proberen de artsen nu meer bij patiënten aan bed te bespreken wat er gaat gebeuren. “Hierdoor is er meer contact tussen zorgverleners en patiënten, hebben we direct zicht op patiënten, en creëren we belangrijke onderwijsmomenten”, aldus Klaas. Mevrouw Roelofsen, die zelf veel in het WKZ is vanwege de ziekte van haar zoon, benoemde dat het bedside teaching in het begin wel onwennig was, maar dankzij de heldere communicatie vooraf, en de rust tijdens het bedside teaching, is het goed te overzien. Tot slot vertelde Klaas: “Door onderwijs en zorg met elkaar te combineren, zorgen we ervoor dat we met minimaal tijdsverlies nuttig werk kunnen leveren. We geven onderwijs over echte problemen, waardoor beiden van elkaar leren en profiteren.”

De docent als patiënt

Helma van Grevenstein, Oncologisch Gastro-intestinaal Chirurg in het UMC Utrecht, volgde hen op en vertelde over hoe het is om zelf ziek te worden als dokter. Na een intensief behandeltraject, is zij nu weer aan het werk, waarbij zij de ervaringen die zij als patiënt heeft opgedaan verwerkt in haar dagelijks werk en onderwijs. Ze benoemde dat door aandacht te hebben voor de kleine dingen, je hét verschil kan maken voor patiënten. Hierbij gaf zij het voorbeeld hoe het kan voelen voor patiënten, om na de laatste kuur van een intensief chemotherapietraject naar huis te mogen. “Hoe ga je daar als patiënt mee om?” Door aandacht te hebben voor deze ogenschijnlijk kleine dingen, kunnen we patiënten helpen. Op de vraag of het helpt om ziek te zijn geweest om een goede dokter te worden, antwoordde Helma: “Je wenst het niemand toe, maar het geeft veel inzicht.”

Zelf aan de slag met patiëntenparticipatie?

Het symposium werd afgesloten met een gesprek met Berent Prakken, Vice-decaan en directeur van het onderwijscentrum en Roos de Jonge, adviseur patiëntenparticipatie in onderwijs, beiden werkzaam binnen het UMC Utrecht. Roos vertelde dat er al veel docenten zijn die patiënten betrekken binnen hun onderwijs, en dat zij andere docenten die dit willen hierbij kan begeleiden. “We zijn nog wel aan het aftasten waar we patiënten het beste kunnen inzetten”. Volgens Berent zijn er gelukkig al veel mensen betrokken bij patiëntenparticipatie. “We moeten nu een manier vinden om patiëntenparticipatie zo te structureren dat het in ons DNA komt”. Tijdens dit proces moeten patiënten structureel goede begeleiding krijgen volgens Roos. “Er moet nu een nieuwe routine komen, waarbij de stemmen van patiënten gehoord kunnen worden.” Patiënten kunnen hiervoor ook een breed aantal cursussen volgen bij PGO support (patiënten en gehandicapten support). Verder benoemden Berent en Roos dat patiëntenparticipatie niet alleen speelt binnen het UMC Utrecht. Binnen de andere Nederlandse UMC's en ziekenhuizen is er ook aandacht voor het onderwerp. “Er is veel contact met collega's van andere ziekenhuizen. De kennis die we opdoen en lessen die we leren worden openlijk met elkaar gedeeld.” Tot slot werd vooruitgeblikt naar patiëntenparticipatie binnen de zorg van morgen, die niet zonder uitdagingen is. “De zorg van morgen biedt vele uitdagingen voor patiëntenparticipatie, maar alleen door het gewoon te maken, kunnen we het in ons DNA opnemen” aldus Berent. Roos vulde hierbij aan, dat dit niet alleen van belang is voor de Geneeskunde opleiding, maar ook voor andere opleidingen binnen de gezondheidszorg, zoals Biomedische Wetenschappen, Klinische Gezondheidswetenschappen en Verpleegkunde.